

विद्यया ऽ मृतमश्नुते

पञ्चसंख्या ३०

५

वा.स.
प.३.
९

श्रीहरये नमः ऋषयः कचुः अतो वेद्योत्तमिच्छा निवदविष्टे
श्वरप्रभो श्रुत्वानारदवाक्यानि विस्मयोत्पल्ललोचनः रोमां
चितस्ततो जातो विस्मोर्नामानसंस्मरन् ईश्वर उवाच एतद्गोप्यं
परं ब्रह्मन् विस्मोर्नाम सदसकं एतच्छ्रुत्वा नरो बत्स नलभेत्
दुर्गतिं क्वचित् कदाचिच्च जगते काले पार्वती प्रामुखा च ह के
त्याशाधिपते मह्यं कथय स्वयया तप्यं त्वं किं जयसि देवेश
परैश्चर्य समाहितः सदा त्वं भस्मलिङ्गांगः कृत्तिवासाः स
दा कथं जटाधरः कथं जातो वद विष्टे श्वरप्रभो त्वं देवः सर्वदे
वानां त्वं गुरुः सर्वकर्मणां त्वं मतिर्मम विष्टे शविश्वनाथ जग
त्प्रभो महादेव उवाच इति पृष्ठं प्रमन्नस्य नृपार्वत्या च पुनः ७

राम.
९

२

पु. ३.
वा. ४.
२

२

वृष्टिं प्रचक्रुस्ते वैष्णवादिजसत्तमाः पाद्यमर्घ्यतलः कृत्वा उ
 यचारार्त्तिकं ततः निवेद्य फलमृत्तानि दंडवत्प्रतिताभुवि
 ऊचश्च कृतकृत्यास्मद्वंशे त्वस्मिन् महामुने भवतो दर्शनं
 जानं पवित्रं पापनाशनं त्वत्प्रसादाच्च देवर्षे चरणानि शु
 त्तानि च ब्रह्मन् केन प्रकारेण सर्वपापक्षयो भवेत् विनादाने
 न तपसा विना तोर्यत यो मखैः विनादानेर्विनाशनेर्वि
 नाचंद्रियनिग्रहेः विना शास्त्रसमूहेऽथ कथं मुक्तिरवाप्य
 ते श्रीनारद उवाच कैलाशाशिखरसीमंदेव दैतं जगद्गुरुं
 प्राणिपत्यमहादेवं पर्यप्रच्छुऽमाश्रित्य श्रीपार्वत्युवाच ।
 भगवंस्ते परो देवः सर्वज्ञः सर्वप्रजितः त्वल्लिंगमर्चते देवैः ।
 इदं वदतु राघवः पार्वत्यापमैस्त्रयः पदवाचश्च शुद्धं हि
 कथयामि तु विस्तरात्

राम.
२

नः तदा सर्वं मया त्वात्तं तस्या आये विशेषतः शृणु नारद
वक्ष्यामि यदुक्तं पार्वती प्रति येन मया नो भगवान् मुक्तिराप्ता
न संशयः ममायं त्वपिता साक्षात् त्वं पुत्रैव त्व सर्वदा तस्याहं
सर्वदा भक्तो ह्ययं मया पतिः सदा तदहं संभवामि शृणु
गदतो मम सूत उवाच एवमुक्त्वा नारदाय कथयामास वै
द्विजाः उमा ये यत्पुत्रा प्रोक्तं विसृज्य नाम स ह स्तकं महेष्वाचैव
तत्प्राप्तं कैलाशे नारदै न वै कदाचिद् दैवयोगेन कैलासात्
समागतः नैमिषारण संज्ञं तूयं वै परमाद्भुतं तत्र स्यात्
पथः सर्वे दृष्ट्वा तमधि सत्तमं प्रजांचकुर्विषो वेण नारदाय म
हात्मने आगतं नारदं ज्ञात्वा विस्मयोत्प्लुतलोचनाः ७७

प.उ.
वा.स.
३

३

त्रैविभांलचेतसः निश्चयं नाधिगच्छंति किंतु त्वं किपरंपदं
 नुलापुरुषवानाद्ये रश्मिमेधादिभिर्मखैः वाराणसी प्रयागा
 दि तीर्थस्नानादिभिः श्रिये गयाश्राद्धादिभिः पित्र्यैर्वेदपा
 ठादिभिर्जपैः तपोभिरुश्रेर्नियमैर्यमेभ्रतदयादिभिः शुद्ध
 शुश्रूषणैः सत्यैः धर्मैर्वर्णाश्रमोच्चैते। ज्ञानध्यानादिभिः
 सम्पक्वैरितैर्जन्मकोटिभिः नयान्ति तत्परं श्रेयोः विदुः
 वैश्वेश्वरं सर्वभावे र नाश्रित्य पराणपुरुषोत्तमं कुरु
 गतयोमर्त्याभोमीनोपि परं लप ज्ञानवेराग्यरहितान् लप
 यादिवर्जिताः सर्वधर्मेज्जिता विस्मर्त्तमानाः कुरु लप
 सुखेनयांगतैर्यान्ति ननां सर्वविधाविकाः स्मर्त्तव्याः रश्मि
 विष्णुर्विस्मर्त्तव्यो न ज्ञातुचित् सर्वविधिनिषेधाः स्युरेतन्नो व

रे। राम.
३

ब्रह्मसूर्यादिकैरपि लभंते भिमतां सिद्धिं सर्वेभ्यर्च्य वरप्र
दं त्वं जन्ममृत्युरहितः स्वयं भूः सर्वशक्तिमान् सदा ध्याय
सि किं स्वामिन् दिग्वासा मदनांतकः तपश्चरसि कस्तं त्वं ज
टिलो भस्मधूसरः किं वा जयसि देवशायरं को त्वहं हि मे अ
नुशास्त्राय दाते स्मितत्वं कथय सुत्रतः श्री महादेव उवाच ।
नेदं कथापि कथितं गोपनीयमिदं मम किंतु वक्ष्यामि ते भ
द्रत्वं भक्तसि प्रिया मि मे पुरा सत्ययुगे देवी विशुद्धमतयोः
खिलाः यजंति विष्णुमेवैकं ज्ञात्वा सर्वेश्वरेण्वरं प्रयांति पर
मावृद्धि मेदिर्कमुष्मिकीषिये यां न शप्ताः सुराः सर्वे ऋषयः
क्लेशसंघताः तेषां गतिं प्रयच्छंते ये नाम सलनिश्चयाः मनुष्या
हविसेषु त्वदेवा विष्णुवर्द्धिर्मुक्ताः वेदेः पुराणैः सिद्धांतैर्हि

श्रीमद्वाङ्म० सदानामसहस्रं मे पावनं मत्पदाकृतं तत्कालादुदिनं रात्रौ सर्वेभ्योऽप्यदिक् सिञ्चति महादेवः
श्रीमहादेव उ०

प. ३.
वा. सं.
ध

४
त्यारं असहस्रस्य पापं साम्पत्कथं च न नष्टस्तद्वज्ञाने
कल्पकोटि शतैरपि पश्चात् नमया हतास्यैर्वापि विना
स्यां कथं हरे तन्मे कथय गोविंद प्रायश्चित्तं यदि ह्यसि त
तः प्रसन्नो भगवान् अबोधतत्त्वमात्मनः येनाहमधिकस्त
स्माद्भवं न गनुदिनि तमेव तस्य सानित्यं भजामि स्तोमि विं
तये तेनादितौ यमदिमाजगत्सृज्योऽस्मि पार्वति श्री पार्व
त्यवाच तन्मे कथय देवेश यथाहमपि शंकर सर्वेश्वरीने
स्यमा तव स्यांसहशी प्रभो श्रीमहादेव उवाच साधु साधु
त्वया एहं विलोभगवतः प्रिये नाम्ना सहस्रं वक्ष्यामि मुखा
त्रैलोक्यमुत्तिदं ॥ अस्य श्री विलोनीम सहस्रस्तोत्रस्य श्री
महादेवकृपि सु ए ए छंदः श्री बीजं श्री शक्तिः लंकी कीलकं

राम.
ध

२ नास्मैव निर्भयं विष्णुं यथेष्टं पद्मागताः नलक्याचात्मनः पूजां स
 म्यगाराधितो हरिः मयां स्मादपि श्रेष्ठं वा च्छताहं हता
 त्मना ततः साक्षाज्जगन्नाथः प्रसन्नो भक्तवत्सलः नन्द्यां शो
 नात्मने वै तान् प्रजयामास केशवः देवान् पितॄन् दिमान्
 हव्यकव्याद्यैः करुणा मयः ततः प्रभृतिप्रज्यंते त्रैलोक्ये तव
 राचरे ब्रह्मादयः सुरा सर्वे प्रसादाच्छार्द्धं धनं मां चोवाच
 यथा मत्तः पूज्यः श्रेष्ठो भविष्यसि त्वामाराधय तया शां भोग्य
 हिष्णापि वरं तवः क्षायरादो युगे भूत्वा कलयामा नुयादिषु स्वा
 गमैः कल्पितैस्त्वं च जनान्मदिमुखान्कुरु ॥ मां च गोपय ये
 न स्यात्पुष्टिरेवोत्तरोत्तरा ततस्तं प्रणिपत्या ह्रस्वोच्चं परमेश्व

प. ३.
वा. स.
५

स्तोत्रं पठेत्सुधीः ॐ वासुदेवः परं ब्रह्म परमात्मा परात्परः
परं धाम परं ज्योतिः परं तत्त्वं परं पदं परः शिवः परोध्येयः परं
ज्ञानं परागतिः परमार्थः परं श्रेयः परानंदः परोद्दयः परो
व्यक्तात्परं बोधः परवर्द्धिः परमेश्वरः निरामयो निर्विकारो
निर्विकल्पो निराश्रयः निरंजनो निरालंको निलैपो निर्वग्रहः
मिर्गुणो निष्कलो नंतो भयो चिंत्यो चलो बलः श्रुती हिंसा मि
तो पारो नीलो नीलो यो ज्ञेयः सर्वज्ञः सर्वगः सर्वः सर्वदः सर्व
भावनः सर्वशास्त्रा सर्वसाक्षी परं ज्ञः सर्वस्य सर्वदत्तः सर्व
क्तिः सर्वसारः सर्वात्मा सर्वतो मुखः सर्वावासः सर्वरूपः स
र्वादिः सर्वदः सर्वहा सर्वार्थः सर्वतो भद्रः सर्वकारणकारण
सर्वतिशायितः सर्वाध्यक्षः सर्वेश्वरः सर्वशक्तिः

राम.
५

चतुर्थी धर्म कामार्थ मोक्षार्थे जये विनियोगः ओं वासुदेवा
 य विष्णु हे महादेसाय धीमही तन्नो विष्णु प्रचोदयात् अंग
 न्यास करुणा संविधि पूर्व यदा यथेत् तत्फलं कोटिगुणितं
 भवत्येव न संशयः श्री वासुदेव परं ब्रह्म इति हृदयं मूलमस्तु
 तिरिति शिरः महावराह इति शिखा सूर्यवंश उज्ज इति कव
 चं ब्रह्मादिका म्यला लित्य जगदाश्वर्य शैशव इति नेत्रं या
 र्था र्थ एवं हि ता शेष इत्यस्त्रं नमो नारायणा येति न्यासं सर्व
 त्रकारयेत् ओं नमो नारायणा य प्रहृषाय महात्मने विष्णु
 सत्व धिष्णाय महाहंसाय धीमही ओं ह्रीं क्लीं कूं हूं क्लौं ह्रूं ।
 क्लीं ह्रूं ह्रूं क्लीं ह्रूं क्लीं ह्रूं क्लीं ह्रूं क्लीं ह्रूं क्लीं ह्रूं क्लीं ह्रूं
 समुच्चार्य जपेद्वा विष्णु प्रवचनं श्रीनिवासं जगन्नाथं ततः

प. ३.
वा. स.
६

6

क्तिः सुखैकभः सर्वकाम्यो नंतलीलः सर्वभूतवशंकरः अ
निरुद्धः सर्वजीवो हृषीकेशो मृतः पतिः निरुपाधिप्रियो हं
सोक्षरः सर्वनियोजकः बर्हस्पतिः श्वरः सर्वभूतभृद्देहना
यकः क्षेत्रज्ञः परस्वामिपुरुषो विश्वसूत्रधृक् अंतर्या
मी त्रिधां मातः साक्षी त्रिगुण ईश्वरः योगिगम्यः वसनाभः
शेषरायो श्रियः पतिः श्रीसद्योपादा ज्ञोनित्यश्रीः श्री
निकेतनः नित्यं वक्षस्थलस्थश्रीः श्रीनिधिः श्रीधरो हरिः
वश्यश्रीर्निश्चलः श्रीदो विष्णुः क्षीराब्धिर्मंदिरः कौस्तुभो
जासिनो रत्नकोमाधवो जगदानिहा श्रीवत्सवक्षाः निःश्री
मकल्याणगुणभाजनः पीतांबरोजगन्नाथो जगन्नाताज
गलिता जगद्धुर्जगत्त्रयाजगद्गताजगन्निधिः जगदे

स

राम.
६

हाविष्मर्गहागुह्यो महाविभुः मित्रो रेतो नित्ययुक्तो नित्यानन्दः
 सनातनः प्रायायतिर्योगः ॥ १ ॥ कस्यत्यपतिरात्मभूः जन्ममृ
 त्युजरातीतः कालातीतो भवातिगः पूर्णः सत्यः शुद्धबुद्धस्व
 रूपो नित्यचिन्मयः योगप्रियो योगप्राप्तो भववं धैकमोचकः
 पुराणप्ररुषः प्रत्यक् चैतन्यः परमोऽसृष्टः सत्त्वः नमः वे
 दांतवेद्योऽर्जुनस्तपत्रयविवर्जितः अत्यविद्याश्रयो न घ्नो
 स्वप्रकाशः स्वयंप्रभुः सर्वोपेय उदासीनः प्रणवः सर्वज्ञः समः
 सर्वानवघोडः शाय्यस्तुरीयस्तमसः परः कूटस्थः सर्वसंक्षि
 ष्यो बाह्यनो गोचरातिगः संकर्षणः सर्वहरः कालः सर्वभयं
 करः अनुत्तं ष्यश्चिन्नगतिर्महारुद्रोऽरासदः मूलप्रसूति
 रानंदः प्रद्युम्नो विश्वमोहनः महाप्रायो विश्वबीजं पररा

प.उ.
वा.स.
७

शसदः कंदर्पकोटिलावर्णोऽर्गकोट्यरिमर्दनः समुद्रको
दिगंभीरस्तीर्थकोटिसमाक्षयः ब्रह्मकोटिजगत्सृष्टावायु
कोटिमहाबलः कोटीपुजगदानंदीशंभुकोटिमहेश्वरः
कुबेरकोटिलक्ष्मीवान्शक्रकोटिविलासवान् हिमवत्को
टिनिःकंपः कोटिब्रह्मांडविग्रहः सोमश्चमेघपापघ्नोयज्ञ
कोटीसमार्चनः सुधाकोटिः स्वास्थ्यहेतुः कामधुककोटि
कामदः ब्रह्मविद्याकोटिरूपः शिपिविष्टः शुचिः श्रवाः वि
श्वंभरस्तीर्थपादः स एष श्रवणकीर्त्तनः आदिदेवोजग
जैत्रोमुकुंदः कालनेमिहा वैकुण्ठोनंतमाहात्म्यो महायो
गेश्वरोत्सवः नित्यतपोलसद्भावो विः शंको नरकालकः
दीनानाथैकशरणं विश्वैकव्यसनायहः जगत्सुखात्मो

राम.
७

कस्फुरदीर्घोर्नहंवादी जगन्नाथः सर्वाश्रयेमयः सर्वसिद्धिं
प्यः सर्वरंजितः सर्वमोक्षोद्यमो ब्रह्मरुद्राद्युत्कृष्टचेतनः शं
भोः पितामहो ब्रह्मपिताशक्राद्यधीश्वरः सर्वदेवप्रियः स
र्वदेवमूर्तिरनुत्तमः सर्वदेवैकधारणं सर्वदेवैकदेवतं य
ज्ञभुक्तयज्ञफलदोयज्ञेशो यज्ञभावनः यज्ञनालायज्ञप्रमा
नूचनमालीङ्गिजप्रियः द्विजैकमानंदो विप्रकुलदेवो मुनिरां
कः सर्वदृष्टांतकृत्सर्वसज्जनानन्यपालकः सप्तलोकै
कजठरः सप्तलोकैकमंडनः सृष्टिस्थित्यंतकृच्चक्रिषा
ङ्गुधन्वागदाधरः शंखभृन्नंदकीपद्मपाणिर्गरुडवाहनः श्र
निर्दृश्यवपुः सर्वप्रज्यः स्रैलोक्यपावनः अनंतकीर्तिर्निः
सीमयोत्सवः सर्वमंगलः सर्वकोटीप्रतीकाशो यमकोटि ६१

पु. ३.
वा. स.
८

वैद्यज्ञेयः शिष्यः स्वराट् विराट् भक्त्यराधीनः स्तुत्यः स्तोत्रार्थः
साधकः परार्थकर्ता कृत्यज्ञः स्वार्थकृत्यसदोक्तिः सदानं
दः सदाभद्रः सदाशांतः सदाधीवः सदापियं सदातुष्टः स
दापुष्टः सदाचिंतः सदाशतः पावनार्थो वेदगुह्यो ह्यवाक्यः
सहस्रनामानि युगः श्रुतुर्मूर्तिश्चतुर्भुजः भूतभूयभवना
यो महाप्रसन्नः सर्वजः नारायणं मुंकेणः सर्वयोगविनिःसृतः ज
वेदसारो यज्ञसारः सामसारस्तयो निधिः संधिश्चेष्टः पुराण
विनिष्ठाशांतिः परायणः शिवत्रिशूलविध्वंसी श्रीकंठे
कवरप्रदः नरः कृष्णो हरिर्धर्मनंदनो धर्मजीवनः आदिकर्ता
सर्वसत्तः सर्वस्वीरत्नदर्पहा त्रिकालजितकंदर्पः उर्वशी
सुकुमुनीश्वरः आद्यः कविर्हयग्रीवः सर्वबागेश्वरेश्वरः स

राम.
८

नित्यं कृपातुः सज्जनान्तर्यः योगेश्वरसदोदोर्णो हृदि क्षयवि
वर्जितः अधोक्षजो विश्वरेताः प्रजापतिराताधिपः शाक
वत्सार्वभौमः शंभुवत्सोऽर्धधामगः सूर्यसोमेक्षणे विश्वभो
क्ता सर्वस्वधारणः जगत्सितुर्धर्मोत्तुथरो विश्वधुरंधरः नि
र्मलोऽखिललोके शोनिः संगोद्भूतभोगवान् वरप्रमायो वषट्प
मो विष्वक्सेनः सुरोत्तमः सर्वश्रेयःपतिर्दिव्यान्तर्यामि
णभूषितः सर्वलक्षणलक्षणं सर्वदेवैर्द्रदर्यहा समस्तदेव
सर्वस्वं सर्वदेवतनायकः समस्तदेवकवचं सर्वदेवशिरोमणिः
समस्तदेवता दुर्गप्रसन्नाशानियंजरः समस्तभयहृत्ताम्रभग
वान्निष्ठुरप्रवाः विभुः सर्वहितोदको हृत्तारिस्वर्गनिप्रदः स
र्वदेवतजीवेशो ब्राह्मणदिनियोजकः ब्रह्मशंभुपराधीय

प. ३.
वा. स.
ए

घ

७

जलधिः क्षोभिताशेषसागरः महावसहोयजस्रः ध्वंसको
याज्ञिकाश्रयः श्रीनृसिंहो दिव्यसिंहः सर्वाविष्ठाः ख ति
हा एकवीरोद्भूतबलोयन्त्रमन्त्रैकभंजनः तस्मादिदुःस
हज्योतिर्युगांताग्न्यतिभीषणः कोटिवज्राधिकनलोत्त
गदुःप्रेत्यमूर्तिधक मालचक्रप्रमथनोमर्हमात्मगणेश्वरः
अचिंत्स्यमौर्वीर्यध्रुः समस्तासुरघस्मरः हिरण्यकशिंखे पु
दीकालसंकर्षणः पतिः कलांतवाहनः सद्यः समस्तभय
नाशनः सर्वविघ्नान्तकः सर्वसिद्धिदः सर्वशूरकः समस्त
पालकध्वंसीसिद्धमंत्राधिकाक्षयः भैरवशैवहरनिग्रः
कालकोटिदुरासदः दैत्यगर्भश्चाविनामास्फुटब्रह्मांडग
र्जितः सत्तमात्राविलनालाद्भुतनूपोमहाहरिः ॥ ब्रह्मच

राम.
ए

वदेवमयो ब्रह्मगुरुर्वागीश्वरीपतिः अनंतविद्याप्रभवो म
लाविद्याविनाशकः सर्वज्ञदोजगज्जाड्यनाशको मधुसूदनः
अनेकमंत्रकोटीशः शब्दब्रह्मैकपाशः आदिविद्वान्वेद
कर्त्ता वेदांश्च श्रुति सागरः ब्रह्मार्थवेदहरणः सर्वविज्ञान
जन्म विद्याराजो ज्ञानमूर्तिर्ज्ञानसिंधुरत्विडधीः मत्स्यदेवो
महाशृंगो जगद्बीजवद्दिनधक् लीलाव्याप्ता विलांभोधि
श्वतुर्वेदप्रवर्त्तकः आदिकूर्मो विलाधारस्तूणी कृतजगद्ग
रः अमरीकृतदेवोद्यः यो यो त्यक्तिकारणं आत्मारोय
राधारो यज्ञांगो यरणो धरः हिरण्यच्छादरः पृथ्वीपतिः आ
द्यादिकल्पकः समस्तपितृभोतिविप्रः समस्तपितृजीवनः
हृद्यकथ्येकभुक् हृद्यकथ्येकफलदायकः सेमांतलीन

मा २

मः ५

पु. उ.
बा. स.
१०

वीरो वार्मचारो विलेष्टः। महाशिवः शिवाक्षदोभेरवेकक
पालधुक् किल्लीचक्रेश्वरः आक्रदिव्यमोहनरूपदः गौरीसौ
भाग्येमाया निधिर्मायाभयापदः ब्रह्मतेजोमयोन्नयप्रो
मयश्चत्रयोमयः सुब्रह्मण्योवलिध्वंसी वामनोदितिङ्गः
खट्वा उषेन्द्रो नृपतिर्विस्तुः कश्यपान्वयमंडुनः बलिस्वरा
ज्यदः सर्वदेवविमान्नरोच्युतः उक्तक्रमस्तोत्रपादस्त्रि
पदस्यस्त्रिविक्रमः ब्योमपादः स्वपादंभः पदित्रितजग
त्रयः ब्रह्मेशाद्यमिवंध्याः धिर्दुत्तमर्माधिधावनः अति
त्याहुतविस्तारो विश्वरूपो महाक्लः राहुर्मूर्छापरांगच्छि
द्रुपत्तोषिरोद्धरः पापात्रस्तोः सदापण्योदैत्याया
नित्यखंडनः प्रमिलाविलदेवाप्तो विश्वैका बभारह

राम.
१०

०
 यशिरः पिंडो दिक्पालो र्द्विगम्यलः द्वादशार्कशिरोदामा
 रुद्रशौर्षिकनृपः योगिनीयस्तगिरिजात्रामैरवतर्ज
 कः वीरचक्रेश्वरोत्तुग्रोयमारिः कालशंवरः क्रोधेश्वरो
 रुद्रचंडीपरिवारिदि दुष्टभुक् सर्वाक्षोभ्यो मृत्युमृत्युः काल
 मृत्यानिवर्त्तकः असाध्यसर्वरोगघ्नः सर्वदुर्गदहोप्यहत्
 गणेशकोटिदर्यघोः सहाशेषगोत्रहा देवदानवदुर्दणो
 जगद्भयदभीषकः समस्तदुर्गविनाशजगद्भक्तभक्तकः
 जुगत्तेशो वरमार्जरीरः कालमृषकभक्तकः अनंतलघुपदो
 दंडो नृसिंहो वीरभद्रजित् योगिनीचक्रपुलेशः शक्रो
 रिवन्मुमां सभुक् रुद्रो नारायणो मेघनृपशंकरबाहनः मे
 षम्याशिवज्ञाना इष्टादि सट्सभुक् वलसीवहनभो

प.उ.
वा.स.
९१

११

विश्वतुः पितामहः ज्ञानकोशः पितामहः पितामहः पितामहः
एताच्छायाद्विष्णुनेत्रधन्वाहतां तजित्वा तजित्वा तजित्वा
निर्वाहवर्षेण दक्षिणः मनुश्रेष्ठः सतीक्ष्णः प्रहीयान् वष
भोविराट् आदिराजः क्षितिपिता सर्वरत्नैकदोहकल ए
चुर्जन्मा येकदक्षो गौश्रीकीर्तिस्वयंदतः जगद्वर्तिप्रदश्च
कवर्तिश्रेष्ठो हयास्त्रधृक् सनकादिमुनिप्राप्य भृंगवद्भक्ति
वर्द्धनः वर्णाश्रमादिधर्माणां कर्त्ता वेत्ता प्रवर्त्तकः सूर्यवं
शध्वजो रामो राघवः सङ्गुणार्णवः काकुत्स्थो वीरराट् पुंय
राजधर्मधुरंधरः नित्यस्वस्याश्रयः सर्वभद्रयाही शुभैक
दृक् नररत्नं रत्नगर्भो धर्मा धातो महानिधिः सर्वश्रेष्ठश्च

राम.
९१

त स्वमायानित्यगुप्तात्मा भक्तचिंतामणि सदा वररः कार्त
 वीर्यदिराजराज्यप्रदो नमः विश्वस्माधोमिताचारो दत्तात्रेयो
 मुनीश्वरः परशक्तिसदाशिवो यो गानंदो सदो नमदः सम
 स्तंद्रारिते जो हृत् परमामृतपद्मयः अनसूयागर्भरत्नं भो
 गमोक्षसुखप्रदः जगदग्निफुल्लादिस्त्रोरिण्डकाक्षतशक्तिध
 कुमातराद्यादिर्निर्लेपः स्कंदजिह्मिप्रराज्यदः सर्वज्ञानांतक
 दीरदर्यहा कार्तवीर्यजित् सप्तदीपावलीदाता शिवार्चक
 यशःप्रदः भोमः परशु रामश्च शिवाचार्यैकविश्वभूः शिवा
 विलज्जानको णो भीष्माचार्योऽग्निदेवताः द्वाणाचार्यगुरुर्वि
 श्वजेनधन्वात्ततांतजित् अक्षितीयलपोमर्तिर्वैभवैक

प.उ.
वा.स.
१२

धातुश्च स्तथा तालदानवः सुग्रीवराज्यदोही नमनसेवा
भयप्रदः हनुमद्भुङ्गमुख्येण समस्तकविदेहभृत् सनागदै
त्यवाणैकव्याकुलीकृतसागरः समस्तकोटिवाणैकमु
क्कनिर्देग्यसागरः समुद्राद्भुतसर्वैकतत्त्वसेतुर्यशोनिधिः
असाध्यसाधकोलंकासमूलोत्कर्षदक्षिणः वरदप्रज
गच्छत्यथौलस्यकुलकृतनः रावणिप्रः प्रहसास्त्रिकुं
भकर्णभिडुग्रहः रावणैकशिरश्छेत्तानिःशकैर्देवराज्य
दः स्वर्गस्वर्गत्वविच्छेदी देवैर्द्रानिद्रताहरः रत्नोदेयत्व
हृत्कर्माधर्मत्वघ्नः पुरुषुतः नतिमात्रदण्डास्पारिदत्तराज्य
विभीषणः सुधारहिमन्ताशेषस्वसैन्योद्भोवनैककृत
देववास्त्रणनामैकधाता सर्वमराचितः ब्रह्मसूर्येन्द्र

राम.
१२

यः सर्वशस्त्रास्त्रायामवीर्यवान् जगद्धृष्टोदाशरथिः सर्व
रत्नाश्रयो नृपः समस्तधर्मसुः सर्वधर्मद्रष्टा विलान्तिहा
अतीन्द्रो ज्ञानविज्ञानपारदृष्टा क्षमां युधिः सर्वप्रकृष्टः शिखे
ष्टो हर्षलोकाद्यनाकुलः पित्राज्ञात्पुत्रसाध्वज्यः सप
त्नोदयनिर्भयः युद्धादेणार्पितैश्वर्यः शिवस्पर्शजटाधरः
चित्रकूटापन्नरत्नादिर्जगदोशो बनेचरः यथोष्णमोघसर्वा
स्त्रोदेवदत्तनर्यक्षिहा ब्रह्मैन्द्रादिनैषोको मारोचप्रो
विशधहा ब्रह्मणापदताशेषदंडकारणपावनः चतुर्दश
सहस्रोत्तरक्षोप्रैकशरैकधृक् खरारिस्त्रिचिरोदन्तादूष
णप्रोजनार्दनः जटायुषोनिगतिदोगस्त्यसर्वस्वपात्रराट्
लीलाधनुः कोट्यायासदुं दुभ्यस्थि महाचयः समतालव्य

प.उ.
वा.स.
१३

१३

वैद्यराजः पुर्वदग्भौषधीपतिः नित्यामृतकरोधन्यं।तरिष्य
जो जगदयः सूर्यारिघ्नः सुराजीवोदक्षिणेशो द्विजप्रियः छि
न्नमूर्ध्ना यदेशार्कः शेषांगस्थापितामरः विश्वार्थाशेषक
दास्त्रशिखेदाहजाकृतिः वाजयेयादिनामाग्निर्वेदधर्मप
रायणः श्वेतदीपपतिः सांख्यप्रणेता सर्वसिद्धिराद् विश्व
प्रकाशितज्ञानयोगेर्मोहतमिस्त्रहा देवकृत्यात्मजः सिद्धः
कपिलः कर्दमात्मजः योगस्वाध्यानमंगसगरात्मजभस्मरु मी
व धर्मोवर्षेन्द्रः सुरभीपतिः शुक्लात्मभावितः शंभुस्त्रिपर
दाहैकस्थैर्यविश्वरथोदरः भक्तशंभुजितोदेत्यामृतबाधि
समस्तयः महाप्रलयविश्वैकद्वितीयाविलनागराट पोष
देवः सहस्राक्षः सहस्रास्यपिरोभुजः कण्ठमणिकेर्णाका

मी

राम.
१३

द्वादिवं नद्या त्वितसतीप्रियः अयोध्या विलराजाग्रः सर्व
 भूतमनोहरः स्वाम्यतुल्य कपादुर्गोही नोदष्टैकसत्प्रियः स्व
 पक्षपादिन्यायदर्शी होनार्थाधिकसाधकः वथव्याजानुचित
 कृतत्तारको विलतुल्यकृत् पार्वत्याधिकमुक्तांत्माप्रियास्य
 त्तः स्मरारिजित् साक्षात्कुरालतत्त्वसंदर्भः तातोपराजि
 तः कोशलेंद्रो वीरबाहुः सत्यार्थसत्त्वसोदरः पारसंधान
 निर्धूतधरणीमंडलोदयः ब्रह्मादिकार्यसांनिध्यसनायी
 कृतदेवतः ब्रह्मलोकात्तचांडाला मशेषप्राणिसार्थकः
 स्वमीतगर्दभश्चादिश्रिरायोध्यावनैककृतत् रामद्वितीयसौ
 मित्रिलस्मरणप्रदतेद्वजित् अविभक्तंरामो घिकाडकार
 जानिर्द्वतः भरतोसप्तगंधर्वकोटीप्रोलवणांतकः राउघ्रो

मि५

प. ३.
चा. स.
१५

14

लीयमर्दनः सर्वगोपगोपीजनप्रियः लीलागोवर्धनधरो गो
विंदोगोकुलोत्सवः अरिष्टमथनः कामोन्मत्तगोपीविभु
क्तिदः सद्यः कुवलययापी उघातीचाणूरमर्दनः कंसारिक्त
प्रसेनादिराज्यव्यापारितामरः सुधर्माकितम्भलोकोजरा
संधवलान्तकः त्यक्तभग्नजरासंधोभो मेसेनघटाः प्रदः
सां दीपिनिमृतापत्यदाता कालान्तकादिजित् सुमहात्मनः
शक्तिचातासर्वभूषणतिकादिजित् रुक्मिणीरुमेलोरुक्मि
णासनोनरकांतकः समस्तसुंदरीकांतो मुरारिरीरुद्धवज्रः
एकाकीजितरुद्रार्कमरुदाद्याविलेश्वरः देवेंद्रदयितामहः
उमालंकृतभूतलः बाणवाहुसहस्रछिन्नग्राहिणको

राम.
१५

रयोनिता छांबुदक्षितिः कलाग्निरुद्धजनको मुशलास्त्रोद
 लायथः त्रालावरो वारुणीयो मनोवाकाय दोषहा असं
 तोसो दृष्टिमात्रपातितैकदशाननः बलिसंयमनोसोरो
 हियोयः प्रलंबहा मुष्टिकघ्नो विदहाकालो दोकर्षलो
 बलः रेवतीरमणः पूर्वभक्तिलेखाच्युताग्रजः देवकीवसु
 देवाङ्गकण्ठपादितो नन्दनः वार्त्तयः सात्वतां श्रेष्ठो मे
 र्युतुल्लोहः नराकृतिः परं नृसस्यसाचीवरप्रदः ब्र
 ह्मादिकां प्रलालित्य जगदाश्रये शेषवः प्रलनामः शक
 टाभित् यमलार्जुनभञ्जनः वातासुरारिः केषोघ्नो धेनुका
 रिर्गवीश्वरः दामोदरो गोपदेवो यणो दानंददायकः का

ष. उ.
वा. स.
१५

25

उत्तमशिष्यपालैकमुक्तिदोषारकेश्वरः आचांगलादिकपा
पकारकानिधिकोदितकृत अनुरोधवपुरेवो कभक्तस्वच्छं
दमुक्तिदः सवालस्त्रीजलकीडा मृतवापी कृता एवः ब्रह्मा
स्त्रदग्धगर्भस्थयीसिजीवनैककृत परीत्तीनक्षिजसुता
नेतार्जुनमदायहः ~~अथवा~~ ~~अथवा~~ ~~अथवा~~ ~~अथवा~~ गृहमुद्राक
नियस्तभीष्मायविलकोरवः पार्थार्थखंडिता रोषादिर्बन्धः
पार्थमोदकृत गर्भपापछलध्वस्तयादवोर्वीभरायहः जराया
धारिगतिरः स्मृतमात्राविलेष्टदः कामदेवोरतिपतिर्मन्त्र
पः संवरांतकः अनंगोजितगौरीशोरतिकांतः सदेक्षितः
पुष्पेषु विश्वविजयी स्मरकामेश्वरीमियः उषापतिविश्व

राम.
१५

रिजिव लीलाजितमहादेवो सर्वदेवैकप्रजितः इन्द्रार्प
 ज्ञननिर्मेगजयदः पांडुरैकधृक् काशिराजधिरः छेत्तारु
 द्रशक्त्येकमर्दनः विश्वेश्वरप्रसादात्पकाशिराजसुता
 र्दनः शंभुप्रतिज्ञाविध्वंसीकाशीनिर्दग्धनायकः का
 शीरागणकोटिप्रोलोकशिखादिजार्चकः युवलीवल
 योवप्यः आशिवरप्रदः शंकरैकप्रतिष्ठाधृक् स्वांश
 शंकरप्रजकः शिवकन्यावलपतिः कल्पाक्षयशिवारिह
 महालक्ष्मीवधगौरीनातालावेदलवन्नसस्वधा ममुचु
 कुंदैकनिष्कालपवनेष्टकत् यमुनायतिरात्रीलपरिलीन
 दिजात्मजः श्रीहमरंकभक्त्यर्थं भूष्यातीतं द्वैभवः ।

प.उ.
वा.स.
१६

26

त्रः कलिकालविलोपकः समस्तेशु छेदुष्टः सर्वशि
एदिजा तिसृत् सत्यप्रवर्त्तको देवदिजदीर्घक्षुधापरुः
अश्ववाण दिरेवंतः दृष्टी दुर्गतिनाशनः सद्यः क्षमानं
तस्मात्क्षीत्स्मी कृत् नृपनिः शेषधर्मक्षेत्र अनंतस्वर्ग
यागेकदेमपूर्णविलदिजः असाध्येकजगत्तास्तावि
श्वबंधोजयध्वजः आत्मतत्वाधिपः कर्त्तृश्रेष्ठो विधि
रुमायतिः भर्त्तृश्रेष्ठः प्रजेशाग्रो मरीचिर्जनकाग्र
णिः कश्यपो देवराटिंद्रः प्रह्लादो दैत्यराट् एणशी नक्ष
त्रेशो रविस्तेजः श्रेष्ठः शुक्रः कवीश्वरः महर्षिराट् भृ
गुर्विष्णु रादित्येशो वलिः स्वराट् वायुर्वह्निः शुचिश्रेष्ठः
शंकरोरुद्रराट् गुरुः विद्वत्तमश्चित्ररथो गंधर्वाग्रो ह

राम.
१६

श्रुतिरदो वरुहस्रप्रघुमो विष्णुमोहनः

केतुर्विष्यदसोधिपरुषः चतुरात्मा चतुर्व्यदश्चतुर्व्य
गविधायकः चतुर्वेदेकविष्वात्मा सर्वोक्तकोशकोटि
सः श्याममात्मा पुराणार्द्धिर्वा सः शाखासदस्त्रकृत् म
हामारतनिर्माता कवीद्रोवादरायणः कृष्णद्वैपायनः
सर्वपुरुषार्थकबोधकः वेदालकर्ता ब्रह्मैकव्यञ्जकः
पुरुवंशकृत् बुद्धोपानजिताशेषदेवदेवीजगत्प्रियः
निरायुधोजगजैत्रुः श्रोत्रनोऽष्टमोहनः देवदेवदधिः
कर्ता वेदार्थश्रुतिगोपकः शोकोदनिर्दृष्टदिष्टः सुख
दः सदसस्पतिः यथायोग्याविलक्षणः सर्वश्रमोविले
ष्टः चतुःकोटिप्रथकृतत्वप्रज्ञापारमितेश्वरः पाषं
वेदमार्गेशः पाषंडश्रुतिगोपकः कर्त्ता विष्णुयशःप

प.उ.
वा.स.
१७

27

रौद्रो ब्रह्मणश्चेतः करुणाश्रयं नमो नमः इत्येतदास
 देवस्य विष्णोर्नामसहस्रकं सर्वापराधशमनं परं भक्तिवि
 वर्धनं अक्षयं ब्रह्मलोकादि सर्वैश्वर्यैकसाधनं विष्णु
 लोकैकलोचनं सर्वदुःखविनाशनं समस्तसुखदं स
 द्यः परं निर्वाणदायकं कामकोथादिनिःशेषमनोमल
 विरोधनं शांतिदेयावनं नृणां महायातुकिनामपि
 सर्वेषां प्राणिनामाशुसुखीभौष्टफलप्रदं समस्तविघ्न
 शमनं सर्वारिष्टविनाशनं शोरदुःखप्रशमनं तीव्रदा
 रिद्रनाशनं चरुणात्रयप्रदं सुखं नृपान्ययशस्करं स
 र्वैश्वर्यप्रदं सर्वसिद्धिदं सर्वधर्मदं तीर्थयज्ञतपोदान
 व्रतकीर्तीफलप्रदं अतुल्यद्विषयध्वंसी गृहपीडावि
 जगज्जगत्प्रशमनं सर्वविघ्नवर्तकं राज्यदं भद्रराज्यानां रोगिणां सर्व

वित्तप्रदं र

राम.
१७

रोत्तमः वर्णादिर्गर्भस्त्रीगोरीशरात्म्यग्राष्मोश्चनारदः दे
 वधिंराट्पांडुवाग्रोर्जुनोवादेष्टाः यवनः पवनेशानो
 वरुणोयादसां पतिः गंगातीर्थोत्तमो घृतं च लकाग्रं वरौ
 षधं अन्नं सुदर्शनो स्त्राग्रं तज्जं प्रहरणोत्तमं उच्चैः श्र
 वावाजिराज ऐरावत इमेश्वरः अरुंधत्येकपत्नीशोऽस्य
 षष्ठ्योऽशेष रत्नराट् अध्यात्मविद्याविद्याग्रं प्रणवश्चंद्र
 सांबरः मेरुर्गिरिर्धतिर्मार्गो मासाग्र्यः कालसत्तमः दि
 नाद्यात्मा पूर्वसिद्धः कपिलः सामवेदराट् तार्क्ष्यः खगे
 द्द्रुत्वग्र्यो वसंतः कल्पयादयः दातृश्रेष्ठं कामधेनुरा
 तिघ्नाग्र्यः सुहृत्तमः चिंतामणीर्गुरुश्चेष्टो माताहितत
 मः पिता सिंहो मृगेंद्रो नागेंद्रो वासुकिर्नृबरोत्तपः व

पु० उ.
वा.स.
१८

28

व्यति नास्ति विष्णोः परं धाम नास्ति विष्णोः परं तपः
नास्ति विष्णोः परो धर्मो नास्ति मंत्रो ह्येवैश्वर्यः नास्ति वि
ष्णोः परं सत्यं नास्ति विष्णोः परं जपः नास्ति विष्णोः प
रं ध्यानं नास्ति विष्णोः परा गतिः किंतु स्य बहुभिर्मंत्रै
षा स्तै किं बहु विस्तारैः वा जयेय सह स्तैर्वा भक्तिर्य
स्य जनादिने सर्वलोप्यमयो विष्णुर्सेव्यः शास्त्रमयः प्रभुः
सर्वकृतुमयो विष्णुः सत्यं सत्यं वदाम्यहं आचल्यसार
सर्वस्वं सर्वमेतन्मयो दिलं श्रीपार्वत्यु वाच धन्या सा
नुग्रहीता स्मिन्नुत्तमायाः स्मिन्नुत्तमते यन्मयेदं श्रुतं स्तो
त्रं त्वद्देहस्य च दुर्लभं अहो वत महत्कृतं समस्तसुखदे
हस्यो विद्यमानेऽपि देवेभ्यो मेधाः क्षिप्यन्ति संसृज्यते य

राम.
१८

नाशनं मांगल्यं पुण्यमायुष्यं श्रवणात्पठनात् जपात् सकृदस्या
 विलावेदाः सीगाः मेलाश्च कोटिशाः पुराणशास्त्रसू
 तयः श्रुताख्यः पठितास्तथा जप्ता चैका द्वारं श्लोकं
 पादं वा पठति प्रिये नित्यं सिध्यति सर्वेष्वमचिरात् कि
 मुत्ताविलं नानेन सहस्रं सद्यः प्रसयं सर्वकर्मसु इदं
 भद्रे त्वया गोप्यं पाद्यं स्वार्थे कसिद्धये नावेक्ष्य वायदात्
 व्यं विकल्पो यद्दत्तात्मने भक्तिश्च दाविहीनाय विमुखा
 माय दर्शने देयं पुत्राय शिष्याय सुहृदे हितकाय
 हं मत्प्रसादते न दंष्ट्रीषां त्यक्तमेधसः कलौ सद्यः फ
 लं कल्पग्रामं नेष्यति नारद लोकां भाग्यहीनानां येन
 दुःखं विनश्यति क्षित्रेषु वैष्णवे चेतदार्थावर्त्तभवि

प. ३.
वा. स.
१९

29

ताभ्यश्च प्रजाम्योभवदादयः विलसन्ति स एषा क्राद्यांससु
हृन्मित्रवांधवा तथा विना कदेव त्वं केश्वर्यं कय रिग्रहः
सर्वं भवं ति जीवं तो या तना स्त्रिव संस्थिता तामृते तैव
धर्मो र्थः कामो मोक्षोऽपि हरतः क्षुधितानां दुर्गतानां कु
लो योग समाधयः स च संसार सारे कः सर्वलो कै क नाय
कः वशा गा कमलाय स्यात्पत्ता त्वामपि शंकरः अ नो ह
त्ये न शो चे न नृये णार्ज व सं पदा सर्वा ति णायी वी र्ये ण सं
पूर्णं स्य महात्मनः कस्ते न तु ल्यता मे ति देव देवे न विष्णु
ना यस्यां शो शा वतारे ण विना सर्वं विलीयते जगदेत
त्तथा प्या दुर्दोषा ये तद्धिमो हिताः नास्य जन्म न वामृत्य
र्नासायं स्वार्थमेव च कामार्थ एव चित्तत्वा किंतु सर्वे

राम.
१९

मुदिष्य सदानाथो मदेणोपि दिगंबरः जटिलो भस्मलि
 पांगस्तपस्वी वोक्ष्यते जनेः ललो धिर्केस्ति देवैः कौलस्मी
 कांता न्यधुक्षिषः सत्तत्त्वं चिंत्यते नित्यं त्वया योगे म्वरेण
 हि ततः परं किमधिकं पदं श्रीः स योत्तमात् तमविज्ञाय
 कं म्हाः भजेते ज्ञानमातिनः सुवितास्मित्वया नाप्यत्रैय
 दपमीश्वरः प्रकाशितो न मेयस्मात् त्वदाद्यादिव्यशक्त
 यः अहो सर्वेष्वरो विष्णुः सर्वदेवोत्तमोत्तमः भवदादि
 गुरुर्भूतैसा मय्य इव वीक्ष्यते महो यस्य सादिमादात्म्यभज
 मानान् भजंति ते क्षिप्रलोपितया पायातुपो क्षंते कृपा
 चिताः मया पिबाल्ये स्वपितुः प्रजादृष्टाः वभुक्षिताः ३ः
 त्वादशकर्मणोऽंशं श्रियमाराध्य वै भूता तपासं निहि

श्वर प्रभो त्वन्मयत्वात्प्रमादादाशक्रोमियठितुं न चेत्
 विष्णोः सहस्रनामैतत्प्रत्यहं ह्यथ ध्वजः नामैकेनैवे तु
 न स्यात्तत्कलं बूहि मे प्रभो श्रीमहादेव उवाच ॥ राम
 रामेति रामेति रामे रामे मनो रामे सहस्रनामतत्तुल्यं राम
 नाम वरानने इति श्रीपद्मपुराणे उत्तरखंडे उमापति
 नारदसंवादे विष्णोर्नामसहस्रं संपूर्णं नामाध्यायः
 ॐ शान्तिः ॐ शान्तिः ॐ शान्तिः ॥ ५५ ५५ ५५ ५५ ५५

20

सुभाष

21

21

सुकराज

